

Aktualna vprašanja ureditve zaposlovanja mladih v EU

MEJRA FESTIĆ IN DEJAN ROMIH

Povzetek

Evropska strategija zaposlovanja mladih 2005–2008 (2005/600/EC) usmerja ekonomske politike z namenom zagotavljanja trajnostnega razvoja Evrope prek smernic politike zaposlovanja mladih. Integrirana politika zaposlovanja mladih se nanaša na več segmentov in zajema celostno podobo položaja mladih v družbi. Mlade bi bilo treba zavarovati pred zlorabami delodajalcev v primeru netipičnih pogodb o zaposlitvi. Namesto tega pa se ponekod raje zaposluje mlado delovno silo zaradi nižjih stroškov zaposlitve in večje nagnjenosti mladih k inovacijam. Institucije trga dela naj bi tako pripomogle k oblikovanju boljšega dialoga na nacionalni, regionalni in lokalni ravni med delodajalci in izobraževalnimi institucijami. Boljša povezava med terciarnim izobraževanjem in potrebami gospodarstva zahteva praktično usposabljanje mladih kot del formalnega izobraževanja že v času šolanja. Reforma izobraževalnega sistema naj bi pripomogla k zniževanju deleža mladih, ki zapustijo šolanje oz. ga končajo pri nizki stopnji dosežene izobrazbe, kot tudi k zmanjšanju segregacije trga dela.

Ključne besede: • integrirana politika zaposlovanja mladih • terciarno izobraževanje • programi praktičnega usposabljanja

KONTAKTNI NASLOV: Dr. Mejra Festić, izredna profesorica, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Razlagova 14, SI-2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: mejra.festic@uni-mb.si in EIPF, Ekonomski inštitut, d.o.o., Prešernova cesta 21, SI-1000, Ljubljana, Slovenija, e-pošta: mejra.festic@eipf.si; Dejan Romih, univ. dipl. ekon., asistent, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Razlagova 14, SI-2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: dejan.romih@uni-mb.si.

ISSN 1855-7147 Tiskana izdaja / 1855-7155 Spletna izdaja © 2009 LeXonomica (Maribor)

UDK: 331.5-053.6:061.1EU

JEL: I28, J13, J21

Na svetovnem spletu dostopno na <http://www.lexonomica.com>

Current Issues of Youth Employment Regulation in the EU

MEJRA FESTIĆ AND DEJAN ROMIH

Abstract

European strategy for youth employment 2005–2008 (2005/600/EC) directs economic policies with the purpose of attaining sustainable development in the EU through the guidelines of youth employment policy. Integrated youth employment policy concerns different segments of economy and scoops a complete image of youth position in society. Young labour force should be protected against potential abuse of employees in the case of atypical employment contracts. Somewhere, the young labour force is likely to be employed due to lower employment costs and because youth are more prone to innovations. The institutions of labour market should contribute to better dialogue between employees and educational institutions. A better relations between tertiary education and needs of economy demands vocational training programmes to be a part of formal education process. Reforms of education systems should contribute to lower share of youth, who are leaving the formal education process early or who do not finish it. The reforms should also contribute to lower segregation of the labour market.

Keywords: • integrated youth employment policy • tertiary education • vocational training programmes

CORRESPONDENCE ADDRESS: Dr. Mejra Festić, Associate Professor, University of Maribor, Faculty of Economics and Business, Razlagova 14, SI-2000 Maribor, Slovenia, e-mail: mejra.festic@uni-mb.si and EIPF, Ekonomski inštitut, d.o.o., Prešernova cesta 21, SI-1000, Ljubljana, Slovenia, e-mail: mejra.festic@eipf.si; Dejan Romih, BSc in Economics, Assistant, University of Maribor, Faculty of Economics and Business, Razlagova 14, 2000 Maribor, Slovenia, e-mail: dejan.romih@uni-mb.si.

ISSN 1855-7147 Print / 1855-7155 On-line © 2009 LeXonomica (Maribor)

UDC: 331.5-053.6:061.1EU

JEL: I28, J13, J21

Available on-line at <http://www.lexonomica.com>

1. Uvod

Povečanje zaposljivosti mladih, znižanje stopnje brezposelnosti mladih, zmanjšanje razlike med spoloma, zmanjšanje razlike med možnostmi zaposlitve glede na izobrazbo, zmanjšanje razlik v izobrazbi ter zagotavljanje socialne varnosti in blaginje mladih, so osnovna vodila politike zaposlovanja mladih.

Evropske politike zaposlovanja (mladih) bi naj z namenom povečanja zaposlitvenih možnosti mladih sledile smernicam izobraževanja in urjenja mladih za lažje integriranje na trg dela, ukrepom aktivne politike zaposlovanja (usmerjene predvsem na nižje-dohodkovno in slabše izobraženo delovno silo), zagotovila razpoložljivost informacij o zaposlitvenih možnostih in tudi sprotno vrednotila učinke politike zaposlovanja (Betcherman et al., 2007; Puerto, 2007). Prispevala naj bi k večji mobilnosti mladih, k boljši kooperaciji med institucijami in večji participaciji mladih v institucijah. Prehod med izobraževanjem in zaposlitvijo, vključenost mladih v trg dela in aktivna politika zaposlovanja pogojujejo tudi socialno-ekonomske značilnosti mlade delovne sile, pri čemer je pri oblikovanju ukrepov politike zaposlovanja mladih potrebno upoštevati razlike v kulturi, etiki, tradiciji, zgodovinsko pogojenih značilnostih trga dela ipd.

Politika zaposlovanja mladih upošteva pravne predpise EU, lahko pa se le-ta izvaja na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Nacionalna politika določa pogoje delovanja lokalne politike zaposlovanja mladih in hkrati sledi smernicah EU. Izvajanje politike zaposlovanja na lokalni ravni ima prednosti, saj izhaja iz lokalnih specifik in običajno prinese večjo učinkovitost, medtem ko politika na ravni EU koordinira politiko trga dela, politiko zaposlovanja mladih in politiko upokojevanja.

2. Smernice evropske politike zaposlovanja mladih (Youth pact)

Smernice Lizbonske strategije poudarjajo pomen fleksibilne varnosti zaposlovanja mladih, ki pomeni fleksibilne in zanesljive pogodbe o zaposlitvi, vseživljenjsko učenje, učinkovite politike zaposlovanja mladih in moderne sisteme socialne varnosti.

Ugotovitve v tem prispevku izhajajo iz študije *Vključevanje mladih na trg dela*, ki jo je pripravil EIPF, Ekonomski inštitut, d.o.o. za Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije pod vodstvom prof. dr. Jožeta Mencingerja.

S tem namenom so bili tudi sprejeti določeni akti, in sicer: Evropski pakt mladih (European pact for youth), ki naj bi izboljšal izobraženost mladih, usposobljenost, integracijo mladih v družbo in socialno kohezijo; revidirana Lizbonska strategija, ki naj bi prispevala k reformi nacionalnih politik zaposlovanja mladih in skrajšanju časa čakanja na zaposlitev mladih po končanem šolanju na štiri mesece do leta 2010; Evropski pakt enakosti med spoloma (European pact for gender equality), ki naj bi prispeval k doseganju enakosti aktivnosti obeh spolov; Odbor za zaposlovanje (Employment committee), ki poudarja pomen investiranja v človeški kapital; Strategija doseganja socialne kohezije 2007–2013 in Evropski socialni sklad, katerih namen je doseganje socialne kohezije z izboljšanjem prehodnosti mladih iz izobraževanja med zaposlene; Nacionalne okvirne strateške smernice (National strategic reference frameworks) in Operativni programi (Operational programmes), ki dajejo konkretne predloge glede oblik prehoda mladih na trg dela. Priporočila politiki zaposlovanja mladih *New start* naj bi mladim omogočila prehod med zaposlene v šestih mesecih aktivnega iskanja zaposlitve (Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Nemčija, Latvija, Luksemburg, Nizozemska, Španija in Švedska).

Youth pact (COM/2005/206) sledi smernicam Lizbonske strategije in Bele knjige mladih (COM/2001/ 681, Resolucija Sveta C/168/2/2002). Smernice izhajajo iz pomena institucionalne participacije mladih z namenom doseganja večje participacije mladih v družbi in doseganja socialne kohezije, medtem ko Bela knjiga mladih postavlja cilje in strategijo izobraževanja, zaposlovanja mladih, socialne vključenosti, informiranosti mladih in civilne družbe. Revidiranje Lizbonske strategije iz leta 2005 izhaja iz potrebe po združevanju boljših možnosti zaposlovanja mladih ob staranju prebivalstva in nizki rodnosti.¹

Izobrazba je ključnega pomena za prehod mladih na trg dela in med zaposlene ter za uspešno integracijo in participacijo v družbi. Vsak šesti mladi v EU zapusti formalno izobraževanje zgodaj in vsak četrti v starosti med 25. in 29. letom nima zaključene višje sekundarne izobrazbe (COM/2007/498). Države članice naj bi do leta 2010 znižale delež mladih, ki zgodaj zaključijo z izobraževanjem na 10%. Prav tako se v državah članicah srečujejo s problemom neustreznih kvalifikacij mladih za prehode v višje programe izobraževanja in usposabljanja (COM/2006/481 in 2006/962/EC). Opaziti je tudi slabše možnosti integracije mladih iz marginalnih skupin v družbo. Iz navedenega izhaja dvoje, da je potrebno izobraževalne procese in vsebino prilagoditi potrebam gospodarstva in družbe ter da je potrebno posvetiti večjo pozornost mladim iz marginalnih družbenih skupin, prispevati k

¹ Kar zahteva medgeneracijske transferje (COM/2006/571 in COM/2007/244).

znižanju deleža mladih, ki zgodaj zapustijo šolanje in k večanju prehodnosti med zaposlenimi in brezposelnimi mladimi.

Cilj	Izvedba in riziko	Vpliva na izid	
		V razvitih državah	V tranzicijskih državah
Izboljšanje trga dela za mlade			
<ul style="list-style-type: none"> - Ciljna skupina 15-30 let - Javna dela - Nizka raven izobrazbe - Položaj žensk - Urbana in ruralna naselja 	<ul style="list-style-type: none"> - Subvencioniranje plač zaposlenim mladim za določeno obdobje - Začasna dela v javnem sektorju - Pomen človeškega kapitala - Država blaginje 	<ul style="list-style-type: none"> - Uspešno zaposlovanje mladih ob subvencioniranju plač (Belgija in ZDA) - Izboljšanje možnosti zaposlitve za 26% 	<ul style="list-style-type: none"> - Največ koristi za ženske in nižje izobražene; večja zaposlenost, nižji dohodki (Češka, Poljska) - Pozitiven učinek na zaposlenost za 6%, vprašljiva je stroškovna učinkovitost (Bolgarija)
Izboljšanje priložnosti za samoiniciative mladih			
<ul style="list-style-type: none"> - 15 do 35 let - Brezposelni v tranzicijskih državah in revna mladina v nerazvitih državah - Urbana in ruralna naselja - Usmerjenost na ženske v tranzicijskih državah 	<ul style="list-style-type: none"> - Sheme za menedžerska usposabljanja, oblikovanje poslovnih načrtov, poznavanje davčnega sistema, lokalnih poslovnih priložnosti, nudenje zagonskih posojil - Kreditna nesposobnost 	<ul style="list-style-type: none"> - Ni evidence za OECD države 	<ul style="list-style-type: none"> - Izkušnje tranzicijskih držav so pozitivne glede zaposlenosti in stroškovne učinkovitosti (Bolgarija) - Izkušnje držav v razvoju kažejo 7,8% točk večjo verjetnost uspešnega poslovanja in 8% rast dohodkov iz

	<ul style="list-style-type: none"> - Ocenjevanje uspeha projektov, pomanjkljiva evidenca in prilagajanje proračunskih sredstev - Vedno večja participacija 		poslovanja (Peru)
Urjenje sposobnosti mladih			
<ul style="list-style-type: none"> - 15 do 30 let - Brezposelni z nizko izobrazbo in socialno zapostavljene skupine - Urbana naselja - Ženske v državah v razvoju 	<ul style="list-style-type: none"> - Neformalno izobraževanje, programi druge priložnosti, dodatna usposabljanja - Prilagajanje potrebam gospodarstva - Javno-zasebna partnerstva, delitev stroškov - Sankcije za zniževanje deleža odstopov od izobraževanj 	<ul style="list-style-type: none"> - Ni znatnih rezultatov v državah OECD, neznatno pozitivni so učinki na odrasle ženske in izobražene moške, učinek na mlade je zanemarljiv (uspešen primer Finska) 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozitivni učinki z relativno stroškovno učinkovitostjo; povečala se je zaposljivost med 6% in 57%; večji učinki pri ženskah in nižje izobraženih (Brazilija, Bolgarija)
Izboljšanje sistemov usposabljanja mladih			
<ul style="list-style-type: none"> - Zapostavljene socialne skupine in brezposelni z nizko stopnjo izobrazbe - Ruralna in urbana naselja - Usmerjenost 	<ul style="list-style-type: none"> - Informacijska podpora, subvencionirano delo in vaučerji za mlade - Pomanjkanje evidenc rezultatov postavlja vprašaj na višino javnih sredstev v te 	<ul style="list-style-type: none"> - Kratkotrajni pozitivni rezultati 	<ul style="list-style-type: none"> - Ni več primerov (uspešen primer Kenija)

na mlade matere	namene - Večja odvisnost od blaginje		
Obsežna intervencija			
- Mladi 15 do 30 let - Pod-zaposlena mladina z nizkimi dohodki in izobrazbo - Urbana in ruralna naselja - Usmerjenost na ženske v nerazvitih državah	- Programi usposabljanja, finančne vzpodbude za zaposlovanje in druge storitve - Financiranje iz javnih sredstev - Pomen kvalitete usposabljanj - Koordinacija med lokalnimi skupnostmi in državo - Presežni stroški lahko znižajo neto korist in pomenijo finančno nevzdržnost	- Mešani rezultati (uspešni primeri: Kanada in Velika Britanija)	- Pozitivni učinki na zaposlenost in dohodke, največ koristi za mlade ženske

Tabela 1: Glavne karakteristike in smernice ukrepov za zaposlovanje mladih

Vir: Betcherman et al., 2007: 31–36.

Globalizacijski procesi prispevajo k prestrukturiranju bruto domačega proizvoda in k spremembam drugih pogojev v gospodarstvih. Tako prihaja ob nefleksibilnosti izobraževalnih ustanov do neskladja med profili ponudbe mladih na trgu dela in povpraševanjem po drugih profilih. Iz omenjenega lahko izpeljemo naslednjo smernico politike zaposlovanja mladih, in sicer: potrebna je vzpostavitev izobraževalnega sistema, ki bo omogočal vseživljenjsko izobraževanje in večjo odzivnost izobraževalnih institucij na potrebe trga dela oz. povpraševanje delodajalcev (C 142/1/2002).

Problematika dvojnega trga dela (delovne sile z izkušnjami in brez izkušenj) in pogostost zaposlovanja mladih z netipičnimi pogodbami o zaposlitvi ob manjši socialni varnosti mladih so sprožile potrebo po ciklu Lizbonske strategije v letu 2008, ki bo naravnana na aktivno politiko zaposlovanja mladih ob sodelovanju socialnih partnerjev in na fleksibilno varnost zaposlovanja mladih. S tem pristopom naj bi se zadostilo zahtevam fleksibilnih in zanesljivih pogodb zaposlovanja, učinkovitemu vseživljenjskemu učenju, aktivni politiki zaposlovanja mladih in modernim sistemom socialne varnosti (gl. tabela 1).

Izobraževalne institucije naj bi (z namenom doseganja boljše kakovosti in prilagodljivosti izobraževalnih procesov trgu dela) omogočale vseživljenjsko učenje in pridobivanje kakovostne izobrazbe že na nižjih stopnjah izobraževanja, modernizirale izobraževalne procese, se fleksibilno odzivale na potrebe trga dela oz. potrebe delodajalcev, uvajale več praktičnega usposabljanja mladih znotraj formalnih procesov izobraževanja itd. Povečalo naj bi se tudi sodelovanje institucij trga dela, delodajalcev, socialnih partnerjev in izobraževalnih ustanov, omogočila naj bi se večja mobilnost mlade delovne sile med regijami in večja prehodnost med izobraževalnimi programi.²

Smernice narekujejo tudi izboljšanje mobilnosti delovne sile, še posebej prek programa *Your first job abroad*, ki je potekal jeseni 2007, v letu 2008 naj bi potekal tudi program Evropske kakovosti. Države članice EU naj bi izvedle reformo nacionalnih programov zaposlovanja mladih. Pogodbe o zaposlovanju mladih naj bi bile sicer fleksibilne, vendar ob potrebni socialni varnosti. Nacionalni programi zaposlovanja mladih naj bi tudi promovirali samozaposlovanje mladih prek izobraževanj s področij znanj iz financ, davčne zakonodaje, podjetništva ter regionalnih razvojnih potencialov (COM/2007/359 in COM/2006/33).³

Nadalje narekujejo smernice izenačevanje možnosti napredovanja mladih vseh socialnih skupin pri participaciji na trgu dela in integriranju v družbo (SEC/2007/329). Smernice tudi narekujejo pogoje dela mladih, varstvo in izboljšanje zdravja mlade delovne sile (COM/2007/391 in COM/2007/279), strategijo odpravljanja stereotipov glede razlik v izobrazbi in stopnji aktivnosti med spoloma ter druge aktivnosti na področju izobraževanja in kulturnih programov. Vključevanje mladih v kulturne aktivnosti poveča

² Odločba 2241/2004/ES daje ogrodje za transparenten pregled kvalifikacij in kompetenc mladih ter priložnosti za potrebna dodatna usposabljanja.

³ V tem kontekstu se tudi črpajo sredstva Evropskega socialnega sklada, Evropskega regionalnega razvojnega sklada, Kohezijskega sklada in Kmetijskega razvojnega sklada, pri čemer se tudi zmanjšujejo regionalne razlike.

kreativnost mladih in njihov prispevek k aktivnosti v družbi. S tem se tudi vzpostavlja medgeneracijski dialog (COM/2007/242).⁴ Boljša integracija mladih v družbo se doseže ob večji participaciji mladih v institucijah, povečevanju socialnega dialoga in izboljšanju pretoka relevantnih informacij za mlade (COM/2006/417). Boljši socialni dialog zahteva sodelovanje med predstavniki mladih in institucijami trga dela v smislu vzpostavitve partnerstva. Smernice poudarjajo tudi pomen prostovoljnega dela, ki ne more biti zamenjava za plačano delo, omogoči pa lahko pridobivanje izkušenj in s tem lažji prehod med delovno silo z izkušnjami (Resolucija Sveta 13996/04/2004, SEC/2007/1084).



Slika 1: Integrirana politika za mlade

Evropska strategija zaposlovanja mladih 2005–2008 (2005/600/EC) prek smernic politike zaposlovanja mladih usmerja ekonomske politike z namenom zagotavljanja trajnostnega razvoja Evrope. Integrirana politika zaposlovanja mladih se nanaša na več segmentov in zajema celostno podobo položaja mladih v družbi. V družbi, kjer se populacija stara, kjer internacionalizacija gospodarstev in mednarodna konkurenca pritiskajo na prilagajanja posameznih gospodarstev trendom globalizacije, je treba več investirati v razvoj mlade delovne sile, izboljšati njihovo izobraženost in usposobljenost ter socialno vključenost, zdravje in aktivnost v njihovem življenjskem ciklu. Pri vsem tem pa je treba upoštevati prestrukturiranje bruto

⁴ *European year on intercultural dialogue 2008* je program namenjen doseganju omenjenih ciljev.

domačega proizvoda in slediti potrebam trga dela po določenih profilih izobrazbe. Ni pomemben le finančni del investiranja v mlade, ampak tudi medgeneracijska komunikacija, spoznavanje tradicije in kulture okolja, kjer mladi skušajo dobiti zaposlitev. Izobraženost in usposobljenost mladih prispevata posredno tudi k ekonomskemu in socialnemu položaju mladih v družbi, zato integrirana politika za mlade vključuje tudi politiko zdravstvenega varstva mladih in socialno politiko. Integrirana politika zaposlovanja mladih zahteva koordinacijo s socialno politiko (ki bo prispevala k večji politiki zaposlovanja) in regionalno politiko (ki bo prispevala k oblikovanju delovnih mest).

Za doseganje zelenih ciljev je nujno potrebna vzpostavitev ustreznega socialnega dialoga, medgeneracijskega dialoga in večje geografske mobilnosti, modernizacija in večanje pomena institucij trga dela, oblikovanje vzorcev prehoda mladih med zaposlene, reforma izobraževalnega sistema in njegova večja odzivnost na potrebe trga dela in gospodarstva.

3. Priporočila ekonomski politiki

Decentralizacija šolstva, predvsem na po-sekundarni ravni izobraževanja (zaradi povečanja ponudbe zasebnih izobraževalnih institucij, ki so s trga dela privabile tiste mlade, ki so brezposelni in je izobraževanje prevzelo vlogo socialne korekture) je pripeljala do presežne ponudbe formalno prekvalificirane delovne sile, ki običajno ne ustreza potrebam trga dela. Zasebne po-sekundarne izobraževalne institucije tako nikakor niso prispevale k izboljšanju prehoda mladih med zaposlene, kvečjemu so okrepile neusklajenost med potrebami trga dela in ponudbo delovne sile.

Treba bi bilo izboljšati povezavo med izobraževanjem in trgom dela. Povezovanje formalnega in praktičnega usposabljanja pomeni vzpostavitev učinkovitega sistema pridobivanja izkušenj oz. pripravništva. Zato naj podjetja ne bi omogočala samo praktičnega dela izobraževanja, ampak tudi sofinancirala usposabljanja mladih. Vzpodbujati bi bilo treba terciarno usposabljanje in izobraževanje, ki bi bilo osredotočeno na potrebe posameznih delodajalcev, ki bi sami sooblikovali proces terciarnega usposabljanja. Izkušnje držav, v katerih je delež mladih, ki zapustijo šolanje, visok, kaže na nujno uvedbo interventnih ukrepov, ki bi prisilili mlade končati obvezno izobraževanje. Zelo pomembno je nuditi ustrezne informacije o kadrovskih potrebah in možnostih zaposlitve mladih še preden izberejo določen študij, saj prestrukturiranje bruto domačega proizvoda vpliva na povpraševanje na trgu dela.

Kot drugi sklop ukrepov velja omeniti težnjo doseganja države blaginje in aktivno politiko zaposlovanja, ki pa zahteva nujno registracijo brezposelnih mladih na javnih centrih zaposlovanja z namenom intervencije v zgodnji fazi. Mladim je potrebno zagotoviti pridobivanje praktičnih znanj, ki se bodo vrednotila kot del formalnega izobraževanja. Posebej je treba izvajati ukrepe zaposlovanja in usposabljanja mladih mejnih skupin. Omejiti je potrebno tudi upravičenost do denarnih nadomestil brezposelnim mladim, čigar upravičenost sovпада s pripravljenostjo delati. Politika zaposlovanja mladih naj bi se izvajala tako, da denarna nadomestila ne bi povzročala negativnih učinkov prostovoljne brezposelnosti in podaljševanja formalnega izobraževanja.

Kot tretji sklop velja omeniti odstranitev ovir zaposlovanja mladih. Znižati bi bilo treba dajatve za socialno varnost pri nižjih dohodkovnih skupinah, saj je produktivnost nizko kvalificirane delovne sile glede na stroške zaposlovanja le-te prenizka. Nadalje bi bilo treba uvesti denarno pomoč oz. subvencije zaposlenih za dolgoročno brezposelne mlade. Skrajšati bi bilo treba tudi čas roditelske odsotnosti in poskrbeti za ustrezno varstvo otrok v javnem sektorju. Ustrezen sistem varstva otrok na domu, kot oblika javnih storitev, bi omogočila večjo pripravljenost zaposlovanja mladih žena, ki bi se lahko hitreje vključile v gospodarske aktivnosti. Mlade bi bilo treba tudi zavarovati pred zlorabami delodajalcev v primeru netipičnih pogodb o zaposlitvi.

Četrtič, povečati je treba geografsko mobilnost mlade delovne sile (zlasti sodelovanje med regionalnimi zavodi za zaposlovanje) in v tem kontekstu nuditi ugodne možnosti najemanja stanovanj. Z namenom doseganja večje fleksibilnosti na trgu dela pa bi se morala zagotoviti tudi večja mobilnost med študijskimi programi, večja izbirnost in interdisciplinarnost izobraževalnih možnosti.

Petič, ob visokem deležu brezposelne nizkokvalificirane delovne sile v posameznih regijah je treba poudarjati pomen človeškega kapitala in dodatnega usposabljanja. Reforma izobraževalnega sistema naj bi pripomogla k zniževanju deleža mladih, ki zapustijo šolanje oz. ga končajo pri nizki stopnji dosežene izobrazbe (vendar ne na račun kakovosti izobraževanja), kot tudi k zmanjšanju segregacije trga dela. Ob programih usposabljanja in višji prehodnosti znotraj izobraževalnega sistema naj bi se dosegla tako višja povprečna stopnja izobrazbe kot tudi večja usposobljenost in praktično znanje mladih na začetku delovne dobe, s čimer bi se (predvsem) terciarno izobraževanje fleksibilneje odzivalo na potrebe trga dela (tudi v obliki vseživljenjskega učenja).

Šestič, reforma politike trga dela se mora intenzivneje odmakniti od subvencioniranih programov zaposlovanja k aktivni politiki zaposlovanja mladih in pomenu vseživljenjskega učenja.

Sedmič, boljša povezava med terciarnim izobraževanjem in potrebami gospodarstva (na regionalni ravni) zahteva praktično usposabljanje mladih kot del formalnega izobraževanja že v času šolanja. S tem je tudi olajšan prehod mladih med zaposleno delovno silo ob koncu formalnega šolanja. Sistem izobraževanja mora biti organiziran tako, da so mladi zaposljivi po končani formalni izobrazbi. Hkrati mora izobraževalni sistem nuditi možnosti vseživljenjskega učenja in ustrezno ovrednotiti upoštevanje neformalnega znanja.

Osmič, institucije trga dela naj bi tako pripomogle k oblikovanju boljšega dialoga na nacionalni, regionalni in lokalni ravni med delodajalci in izobraževalnimi institucijami, povečale vlogo delavskih združenj pri sooblikovanju kombiniranih programov izobraževanja in usposabljanja, pripomogle k učinkovitejšemu vplivu potreb gospodarstva na izobraževalne možnosti, zagotovile sredstva za vzpodbujanje lokalnih partnerjev iz gospodarstva k sodelovanju z izobraževalnimi institucijami oz. univerzami in prispevale k večji fleksibilnosti zaposlovanja mladih z vsemi elementi socialne varnosti.

Devetič, smiselno bi bilo razmisliti o uvajanju javno-zasebnega partnerstva kot agencij za vzpodbujanje zaposlovanja mladih.

Reforma politike trga dela se mora intenzivneje odmakniti od subvencioniranih programov zaposlovanja k aktivni politiki zaposlovanja mladih in pomenu vseživljenjskega učenja. Z namenom doseganja večje fleksibilnosti na trgu dela pa bi se morala zagotoviti tudi večja mobilnost med študijskimi programi, večja izbirnost in interdisciplinarnost izobraževalnih možnosti. Sistem izobraževanja mora biti organiziran tako, da so mladi zaposljivi po končani formalni izobrazbi. Hkrati mora izobraževalni sistem nuditi možnosti vseživljenjskega učenja in ustrezno ovrednotiti upoštevanje neformalnega znanja. S tem je tudi olajšan prehod mladih med zaposleno delovno silo ob koncu formalnega šolanja.

Literatura / References

Betcherman, G., Godfrey M., Puerto, O. S., Rother, F., Stavreska, A. (2007) Global inventory of interventions to support young workers: synthesis report. (Washington: The World Bank).

Puerto, O., Rother, F. (2007). Interventions to Support Young Workers in OECD Countries - Regional Report for the Youth Employment Inventory (Washington: The World Bank).